



## RIGSOMBUDSMANDEN I GRØNLAND

Dato: 3. marts 2021

Samtlige ministerier mv.

### Indberetning fra rigsombudsmanden i Grønland

#### Valg udskrevet

Der er udskrevet valg til Grønlands landsting, Inatsisartut, til afholdelse 6. april 2021.

Udskrivelsen af valget er kulminationen på længere tids uro og uklarhed om Siumuts linje og om ledelsen i partiet, efter at Kim Kielsen tabte formandsposten til Erik Jensen på Siumuts landsmøde ultimo november 2020.

Umiddelbart efter formandsvalget var meldingen, at der ikke ville ske store ændringer i Siumuts politik, og Erik Jensen udtalte, at posten som partiformand og posten som formand for Naalakkersuisut var to forskellige funktioner, som ikke nødvendigvis skulle varetages af samme person. Kim Kielsen angav, at han regnede med at fortsætte som formand for Naalakkersuisut frem til udløbet af valgperioden i 2022. Koalitionspartierne Demokraatit og Nunatta Qitornai udtalte sig efter formandsvalget i runde vendinger og angav, at de så frem til samarbejdet med den ny partiformand inden for rammerne af den eksisterende koalitionsaftale. I løbet af januar 2021 fremgik det imidlertid, at Erik Jensen dels havde et klart mål om at indtræde som formand for Naalakkersuisut hurtigst muligt, dels havde en række ønsker til ændringer i koalitionsaftalen, idet han mente, at Siumut havde bevæget sig for lang mod højre og skulle tilbage mod venstre. Dette medførte en

Rigsombudsmanden i Grønland  
Indaleeqqap Aqqutaa 3  
Postboks 1030  
3900 Nuuk

Kalaallit Nunaanni Rigsombudsmandi  
Telefon: (+299) 32 10 01  
Telefax: (+299) 32 41 71  
E-mail: riomgr@gl.stm.dk  
www.rigsombudsmanden.gl

skærpet tone såvel i koalitionen som hos oppositionen med krav om afklaring af retning og lederskab.

Situationen var fastlåst indtil partiets næstformand, Vivian Motzfeldt, i en klumme i avisen Sermitsiaq for 29. januar 2021 såede tvivl om Siumuts holdning til mineprojektet ved Kuannersuit (Kvanefjeldet), som bl.a. indebærer brydning af uran som biprodukt. Under overskriften *”Vi har brug for at stå sammen”* satte hun spørgsmålstegn ved den godkendelsesproces, som Siumut hidtil har stået urokkeligt fast ved, og som der var enighed om i landsstyrekoalitionen. Hun bekymrede sig i klummen over den *”splittelse”* i befolkningen, som mineprojektet har udløst, og hun opfordrede dels til at tempoet i processen sættes ned, dels til at der afsøges yderligere viden og data fra ny, uafhængige kilder, dels til at der sker yderligere inddragelse af befolkningen. Klummen markerede en væsentlig afvigelse fra den linje, som Siumut hidtil har ført.

Formand for Demokraatit, naalakkersuisoq for råstoffer Jens-Frederik Nielsen udtalte til Sermitsiaq, at han var særdeles overrasket over Siumuts tilsyneladende kursskifte, og at Demokraatits deltagelse i koalitionsamarbejdet hang i en meget tynd tråd efter Motzfeldts udtalelser. Formand for Naalakkersuisut, Kim Kielsen, var ligeledes forundret over Motzfeldts udmeldinger: *”Jeg skal være ærlig og sige, at jeg er dybt forundret over udviklingen af den førte politik fra mit eget parti. Jeg kan ikke genkende hovedbestyrelsens dispositioner i forhold til vores landsmøde, for det er lige som om den nye hovedbestyrelse er helt og aldeles ligeglad med, hvad landsmødet har besluttet”*.

Efter yderligere nogle dages drøftelser meddelte Demokraatit 8. februar 2021, at partiet udtrådte af koalitionen. På et pressemøde samme dag bekendtgjorde Kim Kielsen og formand for Nunatta Qitornai, Vittus Qujaukitsoq, at man agtede at fortsætte med et mindretalslandsstyre indtil videre. Sideløbende førte Erik Jensen forhandlinger med de øvrige partier om muligheden for at danne et nyt flertal uden valg; men samtlige partier tilkendegav, at man ikke ønskede at indgå i et samarbejde med Siumut, så længe der herskede splittelse og uro i partiet.

Både i pressen og på de sociale medier var der på dette tidspunkt højlydte krav om valg. Under de gældende lovmæssige rammer er det imidlertid kun muligt for formand for Naalakkersuisut at udskrive valg i utide, hvis Inatsisartut beslutter at fritage Naalakkersuisut, formanden for Naalakkersuisut eller enkelte medlemmer af Naalakkersuisut, hvis de ikke længere nyder tillid i Inatsisartut. For at undgå en langvarig debat fremsatte partierne IA, Demokraatit, Naleraq og Atassut i stedet forslag til Inatsisartutlov om afholdelse af ekstraordinært valg til Inatsisartut. Punktet blev af Inatsisartuts formandskab optaget som første punkt på dagsorden for Inatsisartuts vintersamling 16. februar 2021.

Efter en kortere debat blev forslaget enstemmigt vedtaget, med bemyndigelse for forretnings-Naalakkersuisut til – med godkendelse af partigruppeformænd, der repræsenterer mindst 2/3 dele af mandaterne i Inatsisartut – at agere i sager vedrørende coronasituationen, vedrørende udbud og indgåelse af kontrakter om anlægsprojekter, samt, under forudsætning af fornøden bevilling, at træffe andre samfundskritiske beslutninger, som ikke ville kunne udsættes uden skadevirkning for samfundet.

Valgdatoen er fastsat til 6. april 2021, hvor der samtidig afholdes almindeligt valg til kommunalbestyrelser, bygdebestyrelser og menighedsrepræsentationer.

### **Valgkampstemaer**

Overordnet vurderes det i de grønlandske medier, at uranspørgsmålet vil blive et hovedtema i valget. Valgkampen er endnu ikke rigtig gået i gang, men avisen Sermitsiaq for 26. februar 2021 bragte en række oversigtsartikler om de 3 største partiers standpunkter:

Siumut ønsker at rette op på uligheden mellem landets forskellige områder gennem udflytning af uddannelser, offentlige arbejdspladser mv fra Nuuk og til kysten. Partiet ønsker ikke at lægge sig fast på, hvad der skal flyttes hvorhen før efter valget, idet man ønsker, at udflytninger skal foregå i samarbejde med kommunerne. Offentlige anlægsopgaver, især vedrørende boligbyggeri, skal spredes over hele landet. Boligreform skal skabe bedre forudsætninger for at opføre egen bolig i bygder og yderdistrikter.

Siumut står fast på, at Grønlands økonomi skal udvikles i de ”fire søjler” – fiskeri, turisme, landbaserede erhverv og råstoffer. Siumut meldte indledningsvis ud, at man ikke agtede at tage stilling til Kuannersuit-projektet før efter høringsrunden var gennemført, dvs. efter valget, men Erik Jensen har siden modereret dette derhen, at man går ind for projektet, hvis råstofloven overholdes.

Inuit Ataqatigiit går til valg på bedre og mere stabile levevilkår samt minimering af ulighed. Man ønsker at stoppe afgiftsforhøjelser og prioritere sociale, erhvervsmæssige og arbejdsmarkedsmæssige tiltag.

Et andet hovedtema er grøn udvikling, herunder at Grønland også bør kunne tilslutte sig Parisaftalen. Partiet påpeger, at der i Grønland er særdeles gode muligheder for at udvikle grønne vedvarende energikilder til industriel udvikling.

Inuit Ataqatigiit finder, at grønlandsk politik bør bevæge sig bort fra snævre og kortsigtede beslutninger og opfordrer til, at der sigtes mod langvarige, brede politiske forlig på afgørende områder, herunder ift. råstofpolitikken. Partiformand Múte Bourup Egede har tilkendegivet, at IAs afvisning af Kuannersuitprojektet ikke er til forhandling, men at man gerne ser udvikling af andre mineprojekter, der ikke har radioaktive mineraler som biprodukt.

Demokraatit går til valg på at videreføre partiets politik med vægt på personlig frihed, selv bærende økonomi, udvikling og uddannelse med henblik p. at skabe rammer for, at borgerne kan tage vare på eget liv og velfærd. Partiet vil ikke love lavere skatter, men arbejde for at flere penge bliver i borgernes lommer.

Partierne har endnu ikke offentliggjort samlede opstillingslister. Kim Kielsen (S) har meddelt, at han genopstiller, ligesom tidligere borgmester i Nuuk Asii Chemnitz Narup (IA) har offentliggjort, at hun er klar til at vende tilbage til landspolitikken.

## Meningsmåling

Avisen Sermitsiaq bragte 12. februar 2021 en meningsmåling, der viser fremgang for IA og tilbagegang for Siumut. Meningsmålingen forstærker dermed tendenserne i seneste meningsmåling, som blev bragt ved årsskiftet 20/21.

939 tilfældigt udvalgte personer fra hele Grønland har svaret på spørgsmålet om, hvem de ville stemme på, hvis der var valg i dag. Resultatet viser en stadig stærkere opbakning om de to store partier på bekostning af de mindste partier, som står til at miste deres mandater:

	Februar 21	December 20	Januar 19	Valg 18
<b>Inuit Ataqatigiit</b>	38,4 (13)	34,5 (12)	30,6 (10)	25,5 (8)
<b>Siumut</b>	29,4 (9)	31,0 (10)	28,7 (10)	27,4 (9)
<b>Atassut</b>	6,8 (2)	6,1 (2)	4,5 (1)	5,9 (2)
<b>Partii Naleraq</b>	12,2 (4)	11,0 (3)	10,3 (3)	13,4 (4)
<b>Demokraatit</b>	11,3 (3)	12,7 (4)	21,2 (7)	19,5 (6)
<b>Nunatta Qitornai</b>	1,2 (0)	2,6 (0)	2,2 (0)	3,4 (1)
<b>Samarbejdspartiet</b>	0,7 (0)	2,1 (0)	2,5 (0)	4,1 (1)

*Kilde: sermitsiaq*

Undersøgelsen er primært foretaget i januar 2021, dvs. før de begivenheder, som førte til udskrivelse af valg. I meningsmålingen står Demokraatit til en fortsat tilbagegang; men det er vurderingen, at Demokraatits udtræden af koalitionen 8. februar 2021 formentlig har styrket partiet hos potentielle vælgere i forhold til ovenstående.

Som i alle tidligere meningsmålinger har ca. en tredjedel af respondenterne svaret ”ved ikke”. Tidligere undersøgelser har vist, at størstedelen af de uafklarede vælgere ender med at sætte deres kryds ved Siumut på valgdagen.

### **Uro om Kuannersuit-projektet – splittelse i Siumut**

Som ovenfor nævnt har der vist sig en uventet splittelse og uro i Siumut om holdningen til mineprojektet i Kuannersuit (Kvanefjeldet) ved Narsaq efter næstformand Vivian Motzfeldts udmelding i avisen Sermitsiaq.

Kuannersuitprojektet har kørt siden 2007, da Greenland Minerals fik efterforskningstilladelse i området. I 2013 banedes vejen for udvinding med uran og andre radioaktive stoffer som biprodukt, da Inatsiartut vedtog at ophæve en da 25 år gammel ”nultolerance-politik” over for udvinding af radioaktive mineraler. Denne beslutning var drevet af et enigt Siumut, som pegede på minedrift som et uomgængeligt element i udvikling af en selv bærende økonomi for Grønland. Siumut og øvrige tilhængere af minedrift i Kuannersuit har fra start fastholdt, at de etablerede lovmæssige og procesuelle rammer ville sikre en forsvarlig minedrift og en tilstrækkelig inddragelse af befolkningen.

Som en del af denne proces har Greenland Minerals afleveret VVM- (Vurdering af Virkning for Miljøet) og VSB- (Vurdering af Samfundsmæssig Bæredygtighed) redegørelser til Grønlands Selvstyre. Rapporterne blev sendt i offentlig høring på Naalakkersuisuts høringsportal 18. december 2020 med høringsfrist til 1. juni 2021.

Pr. den proces, som er beskrevet i råstofloven, vil godkendelse af VVM- og VSB-redegørelser udløse en udnyttelsestilladelse, som sikrer mineselskabet eneret i et fastsat område. Selskabet skal herefter fremlægge en produktions- og anlægsplan til godkendelse af udnyttelsesaktiviteter og en plan for oprydning og nedlukningsperiode til godkendelse af nedlukningsforanstaltninger. Endelig skal selskabet levere en overordnet aktivitetsplan for alle detaljer i projektet, før første spadestik til en mine kan tages. Realiseringen af minedriften er med andre ord ikke umiddelbart forestående; men fremkomsten af VVM- og VSB-redegørelserne har bragt projektet et skridt nærmere til realisering.

Som led i processen er der gennemført en række borgermøder i Sydgrønland. Det var planen, at der skulle være deltagelse fra Naalakkersuisut til disse borgermøder; men Naalakkersuisut for råstoffer Karl-Frederik Nielsen oplyste i en pressemeddelelse 29. januar 2021, at der var modtaget bombetrusler mod Naalakkersuisut i forbindelse med

deltagelse møderne. I lyset af disse trusler besluttede Naalakkersuisut, at høringsmøderne skulle gennemføres som planlagt, men uden politisk deltagelse. Møderne blev herefter gennemført som tekniske møder med deltagelse af embedsfolk og repræsentanter for selskabet Greenland Minerals. Det er siden fremkommet, at truslerne var fremsat i spøg. Sagen efterforskes af Grønlands Politi.

Modstanden mod Kuannersuitprojektet har siden starten været drevet af IA, som i sin tid formulerede ”nultolerancen” over for udvinding af radioaktive mineraler, men projektet har også skarpt delt befolkningen i Sydgrønland på tværs af partiskel: på den ene side argumenteres for udviklings- og beskæftigelsespotentialer i projektet, på den anden side markeres usikkerhed om og angst for projektets mulige påvirkning af miljøet. Det forekommer, at fremkomsten af VVM- og VSB-redegørelser har rykket realiseringen af projektet et skridt nærmere, og at dette faktum har givet stof til ny eftertanke internt i Siumut. Vivian Motzfeldt, hvis klumme i Sermitsiaq satte skred i debatten, kommer selv fra Sydgrønland, og hun henviser til, at flere S-medlemmer af kommunalbestyrelsen i sydkommunen Kommune Kujalleq nu finder, at projektet bør udskydes, til der foreligger mere oplysning, flere undersøgelser og flere uvildige vurderinger.

Formand for lønmodtagerorganisationen SIK, Jess G. Berthelsen, har i en pressemeddelelse udtalt kritik af Siumuts ønske om udsættelse af processen. Han skriver bl.a: *”(SIK mener).. at det er bydende nødvendigt at skabe arbejdspladser i Narsaq. Den nye arbejdsplads, som vil kunne blive etableret i forbindelse med Kuannersuit-projektet, vil jo ikke kun gavne beskæftigelsen i Narsaq, men den vil være til gavn for beskæftigelsen og økonomien i hele landet. Ledigheden er jo stor mange steder i Grønland”*.

Grønlands Erhverv advarer om, at politisk ustabilitet og slingrekurs på råstofområdet vil være til alvorlig skade for Grønlands muligheder inden for minedrift: *”Det er vigtigt, at erhvervslivet og investorer kan have tillid til rammebetingelserne inden for råstofområdet, ellers kan det blive dyrt for samfundet i form af tabte indtægter til Landskassen og nye arbejdspladser.”*

## Lufthavne

Webavisen sermitsiaq.ag rapporterede 16. februar 2021, at Kalaallit Airports International A/S (KAIR INT) har anmodet om tilladelse til at optage lån på op til 900 mio. kr. til færdiggørelse af lufthavne i Nuuk og Ilulissat. Avisens oplysninger stammer fra en orientering til Inatsisartuts anlægsudvalg.

Det fremgår af orienteringen, at *”der arbejdes på at optage endnu et lån på 900 mio. kr. enten som genudlån, på det kommercielle marked eller en kombinationer af disse”*.

Begrundelsen for lånebehovet er ny og skærpede flyvetekniske og sikkerhedsmæssige krav, som forudses at udløse meromkostninger.

De øgede udgifter til lufthavnene udløste kritik fra Inatsisartuts Anlægsudvalg, som udtrykte utryghed ved Naalakkersuisuts håndtering af arbejdet med lufthavnsbyggerierne og forlangte en forklaring på situationen. Fg. naalakkersuisoq for infrastruktur, Karl Frederik Danielsen (S), forklarede i en pressemeddelelse, at KAIR INT i løbet af 2020 har revideret budgetterne for de entrepriser, der endnu ikke har været i udbud, og at det er hans vurdering, at der fortsat er robusthed i lufthavnsbyggerierne: *”KAIR INT har i januar 2021 opdateret forretnings- og finansieringsplanen for projekterne i Nuuk og Ilulissat. Projekterne er fortsat vurderet til at være en meget sund forretning. Dette betyder, at på trods af usikkerheder i passagertal på grund af COVID-19, samt forsinkelser i byggeriet, er der grundlag for et solidt overskud fremadrettet.*

*Byggeri af lufthavnene i Nuuk og Ilulissat forventes at blive dyrere end estimeret i 2018, men dette forrykker ikke den solide forretnings- og finansieringsplan, som er genberegnet i 2021. Der er således solidt grundlag for, at øgede omkostninger finansieres ved eksterne låneoptag eller som lån i Nationalbanken og ikke ved kapitalindskud fra ejerne.”*

Staten gik i 2018 ind som medejer af Kalaallit Airports International A/S med en ejerandel på 33 pct. Der blev i aftalen mellem staten og selvstyret af 10. september 2018 taget højde for, at staten under visse omstændigheder kan øge sit genudlån: *”Hvis anlægsudgifterne bliver større end foreløbig estimeret, eller hvis der er et behov for kortvarig*



mellemfinansiering af dele af anlægsudgiften, kan staten efter nærmere aftale yde et højere genudlån til selskabet.”

Anlæggelsen af atlantlufthavne i Nuuk og Ilulissat blev i 2018 estimeret til at koste 3 mia. kr., og var finansieret som følger:

Selvstyret (egenkapital): 1400 mio. kr.

Staten (egenkapital): 700 mio. kr.

Nationalbanken (statsligt genudlån): 450 mio. kr.

Nordisk Investerings Bank (statsgaranteret lån): 450 mio. kr.

Udvidelsen af lufthavnen i Nuuk forventes at være færdig i slutningen af 2023, mens udvidelsen af lufthavnen i Ilulissat forventes at være færdig i løbet af 2024. Der planlægges yderligere anlæggelse af en regional landingsbane i Qaqortoq. Dette projekt finansieres alene af selvstyret. Projektet er ramt af forsinkelse, idet en første udbudsrunde ikke resulterede i tilbud, der lå inden for den budgetterede ramme. Projektet blev i januar 2021 sendt i fornyet udbud. Der afholdes licitation primo marts 2021.

### **Grønland-EU: ny fiskeriaftale**

Efter et længere forhandlingsforløb afsluttedes 8. januar 2021 forhandlingerne om en ny Fiskeripartnerskabsaftale mellem Grønland og EU for perioden 2021-2026 og underliggende Fiskeriprotokol i perioden 2021-2024.

Den ny aftale indebærer i korte træk færre fisk til EU mod en højere betaling. Grønland vil med den ny aftale i løbet af de første to år modtage cirka 140,6 millioner kroner om året, hvorefter betalingen vil stige yderligere. Samtidig er kvoterne for fiskere fra lande i EU reduceret med 10.486 tons på tværs af alle arter. Under den tidligere aftale modtog Grønland ca. 125 mio. kr. årligt. Betalingen for fiskerirettigheder afspejler både de mængder, som stilles til rådighed og værdien af de fisk, som tilbydes. De kvoter, som stilles til rådighed, kan variere fra år til år afhængig af den biologiske rådgivning på de enkelte fiskearter i aftalen. Den samlede betaling er fordelt på betaling for fiskerirettigheder, licensbetaling fra EU rederier og sektorbudgetstøtte.

Såvel fisker- og fangerorganisationen KNAPK som Grønlands Erhverv (GE) har udtrykt tilfredshed med aftalen, som, man finder, vil kunne skabe stabilitet for det grønlandske fiskeri på grund af øgede kvoter.

Grønland indgik i december 2020 bilaterale fiskeriaftaler for 2021 med Norge, Rusland og Færøerne vedrørende det grønlandske fiskeri i norsk, russisk og færøsk farvand, og det norske, russiske og færøske fiskeri i grønlandsk farvand.

### **Stort fald i fiskeriekporten**

Ny tal fra Grønlands Statistik viser et fald i den samlede eksport af fisk og skaldyr i 2020 på 307 mio. kr. sammenlignet med 2019, svarende til 6,1 pct. af eksportværdien. Den samlede eksport var i på 4,7 mia. kr. i 2020.

Bestyrelsesformand for Grønlands Erhverv og bestyrelsesformand i Polar Seafood, Henrik Leth, har til KNR radioavis udtalt, at faldet i eksporten er en direkte følge af den vigende efterspørgsel på verdensmarkedet som følge af nedlukninger i forbindelse med coronapandemien. Dette har medført faldende priser på de vigtigste arter, nemlig rejer, torsk og hellefisk. Henrik Leth forudser, at også 2021 vil blive et vanskeligt år for fiskerierhvervet. Efter Brexit har UK indført 20 pct. importtold på torsk og kogte og pillede rejer, hvilket forudses alvorligt at påvirke konkurrencedygtigheden for grønlandske produkter. Endvidere har Kina indført en række ny regler for import af fisk og skaldyr, hvilket fordyrer og besværliggør eksporten.

### **Ny hjælpepakke til turisterhvervet**

Naalakkersuisut har iværksat tre hjælpepakker, som skal hjælpe det grønlandske turisterhverv gennem coronakrisen. Pakkerne indeholder en akuthjælpepakke, som giver adgang til støtte til dækning af faste omkostninger, tabt fortjeneste og mulighed for kriselån, en arbejdsmarkedspakke, som giver mulighed for lønkomensation i stedet for afskedigelse af medarbejdere, og en aktivitetspakke, som yder tilskud til rabatter på overnatning og oplevelsesture.

Naalakkersuisoq for finanser, Vittus Qujaukitsoq, udtalte i forbindelse med annonceringen af hjælpepakkerne: *”Denne helt ekstraordinære situation kræver ekstraordinære løsninger, hvilket hjælpepakkerne er et udtryk for. Det skal understreges, at Naalakkersuisut bestemt ikke opfatter hjælpepakkerne som en permanent løsning, men som absolut midlertidige, indtil det værste er ovre”*. Han oplyste, at udgiften til hjælpepakkerne forventes at beløbe sig til 45 mio. kr., fordelt på 35 mio. kr. til akutpakken, 3 mio. kr. til aktivitetspakken og 7 mio. kr. til arbejdsmarkedspakken.

Hjælpepakkerne dækker fra januar til juni måned 2021. Når kravet om karantæne ved indrejse til Grønland kan ophæves, vil aktivitetspakkens rabatter til turister ophøre 30 dage senere, dog senest den 30. juni 2021.

### **Coronasituationen**

Der er pr. 3. marts 2021 i alt konstateret 31 tilfælde af COVID-19 i Grønland. Alle er raskmeldte, og ingen har haft behov for indlæggelse. Seneste tilfælde blev konstateret 3. marts 2021 ved re-test på 5. dagen hos en person, som var i karantæne. Personen var vendt hjem til Grønland efter sygehusbehandling i Danmark. Tilfældet er det første konstaterede siden 14. januar 2021.

Naalakkersuisut besluttede 8. januar 2021 at suspendere ordinær passagertransport til Grønland fra medio januar og overgå til myndighedsflyvning. Essentielt personale o.a. kan opnå indrejsetilladelse efter ansøgning til corona-sekretariatet. Denne ordning er forlænget frem til 18. april 2021. Der er krav om fremvisning af en højst 72 timer gammel negativ PCR-test for passagerer til Grønland, og om 5 dages karantæne med re-test på 5. dagen efter ankomst. Der blev 15. februar 2021 meddelt en midlertidig lempelse af regler for afholdelse af arrangementer på tværs af kommunegrænser internt i Grønland. Lempelsen er gyldig indtil 18. april 2021.

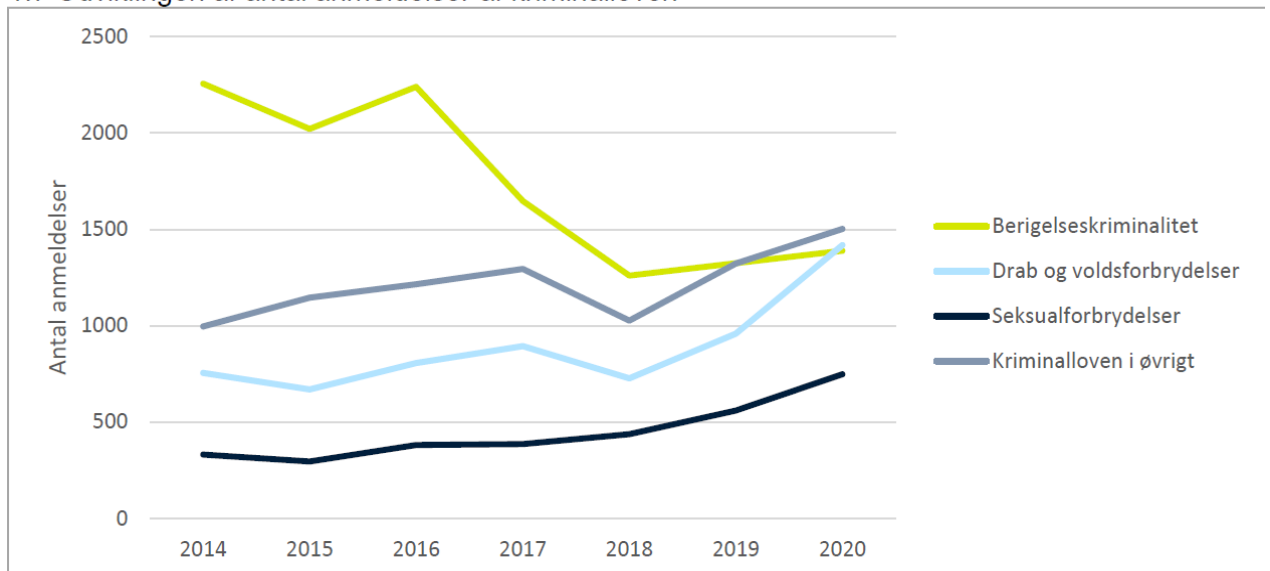
Der er indledt vaccination i de større byer i Grønland. Grønlands udstrækning samt vejrlig og islæg er en udfordring for udbredelsen af vaccinationsprogrammet. Arktisk Kommando er derfor trådt til med bistand til Landslægeembedet, således at vaccinen pr. skib eller helikopter vil kunne bringes frem til byer og bygder, som ligger isoleret eller er vanskeligt tilgængelige pga. is. Landslæge Henrik L. Hansen har overfor KNR radioavis oplyst, at der

indtil videre er modtaget færre doser end forventet som følge af den globale efterspørgsel efter vacciner; men han finder det ikke urealistisk, at alle 44.000 borgere over 16 år i Grønland vil have haft mulighed for at blive vaccineret før Grønlands nationaldag, den 21. juni 2021.

### Grønlands Politi: Årsstatistik

Grønlands Politi har offentliggjort årsstatistik for 2020. Årsstatistikken viser blandt andet, at der for andet år i træk kan konstateres en stigning i antallet af anmeldelser for overtrædelse af kriminalloven, især fsva personfarlig kriminalitet, herunder seksuelle overgreb og vold.

#### 1.7 Udviklingen af antal anmeldelser af kriminalloven



Kilde: Grønlands Politi

Politimester Bjørn Tegner Bay konstaterer i et forord til årsstatistikken, at antallet af anmeldelser om vold og seksuelle overgreb i Grønland ligger langt over de andre lande i rigsfællesskabet pr. indbygger og peger på, at (..) *”den kriminalitet, som er tilknyttet landets socialt forankrede problemer, er stigende i en grad, der er yderst bekymrende”*.

Det understreges i forordet, at Grønlands Politi siden 2019 har haft særligt fokus på forebyggende indsatser og en skærpet indsats mod seksuelle overgreb. I februar 2020 lancerede Grønlands politi kampagnen ”Anmeld seksuelle overgreb – vi hjælper dig” med

henblik på at nedbringe mørketallet af begåede forbrydelser. Det anføres, at stigningen i antal anmeldelser derfor i et vist omfang kan tolkes som et udtryk for, at denne kampagne har haft effekt, og det slås fast, at det er en opgave for hele samfundet at fastholde den positive udvikling: *”opgaven foran os er at bygge videre på, at vi og det øvrige samfund først og fremmest må tale højt om problemerne relateret til seksuelle overgreb.”*

Antallet af anmeldelser af vold udviser ligeledes en stigning, som sammen med selvmord og selvmordsforsøg relateres til sociale problemer: *” En entydig tendens i antallet af voldsepisoder er, at flertallet af anmeldelser sker natten til lørdag, og at alkohol er involveret i hovedparten af sagerne. Når der samtidig i 2020 igen blev begået et uhyggeligt højt antal selvmord og anmeldt flere selvmordsforsøg og -trusler til Grønlands Politi end i 2019, afspejler det et samfund med alvorlige sociale udfordringer. ”*

### **Undskyldning til 22 børn**

Statsministerens officielle undskyldning af 8. december 2020 til de 22 grønlandske børn, der i 1951 blev sendt til Danmark som et sociokulturelt forsøg, blev overordnet modtaget med bevægelse, taknemmelighed og anerkendelse i Grønland. Et gennemgående tema var, at undskyldningen har været længe ventet, og at den betød lettelse og afslutning på et mørkt kapitel for alle i Grønland, samtidig med, at den blev set i en bredere kontekst som en anerkendelse af Danmarks ansvar for historiske forløb i kolonitidens Grønland.

Formand for Naalakkersuisut Kim Kielsen udtalte til Grønlands TV-avis Qanorooq 8. december 2020, at han fandt, at undskyldningen var et stort skridt, som markerede afslutning på et sørgeligt kapitel i den dansk/grønlandske historie. Til KNR radioavis udtalte han 9. december 2020, at han forstod undskyldningen som et positivt skridt, der ville skabe mere ligestilling i forholdet mellem Danmark og Grønland. Det var derfor hans håb, at alle ville tage godt imod undskyldningen.

De grønlandske medlemmer af Folketinget, Aki-Matilda Høegh-Dam (SIU) og Aaja Chemnitz Larsen (IA) gav begge i opslag på Facebook 8. december 2020 udtryk for bevægelse og taknemmelighed over statsministerens initiativ. Begge tilkendegav, at

undskyldningen markerede et nyt skridt i forholdet mellem Danmark og Grønland. Disse udmeldinger blev gentaget under spørgetime med statsministeren i Folketinget samme dag. Tidl. formand for Inatsisartut Lars-Emil Johansen takkede statsministeren for undskyldningen i et længere indlæg på Facebook 9. december 2020. Han angav, at undskyldningen for ”dyreforsøget” (sic) kunne være kommet tidligere, hvis ikke Naalakkersuisut havde forsinket processen ved at insistere på en udredning af forløbet. Han mente, at undskyldningen ville have klinget mere ægte og trøstet mere, hvis den var fremført på grønlandsk, idet der gennem 300 år har været et ensidigt krav om, at alle grønlandere skulle lære dansk, mens ingen danskere, selv fastboende, lærer mere end et par ord på grønlandsk.

Statsministerens undskyldning gav anledning til en del trafik på de sociale medier og i netavisernes kommentarspor. Det var mærkbart, at mange var dybt berørt, og der blev givet udtryk for rørelse og taknemmelighed over for statsministeren. Ganske mange opslag på de sociale medier omtalte, at undskyldningen betyder oprejsning for et familiemedlem, som var et af de 22 børn, og at undskyldningen vil have afgørende betydning for hele familien. Qanoroq dækkede udredningen fyldigt og bragte bl.a. interview med direktør Daniel Thorleifsen, Grønlands Nationalmuseum og Arkiv, som har bidraget til udredningen. Han beskrev som den største overraskelse i arbejdet med udredningen, at der ikke havde været tale om et samlet ”eksperiment”, men at formålet og sigtet havde flyttet sig, hver gang sagen blev overdraget mellem dens aktører. Om undersøgelsens konklusion sagde han, at det stod klart, at de berørte børn var blevet frataget deres identitet, sprog og historie, og at det havde givet dem et pinefuldt liv, som for flere var endt alt for tidligt.

Mange reaktioner på de sociale medier og i avisernes kommentarspor pegede på andre emner, som også burde blive genstand for undersøgelse og/eller undskyldning, herunder lukningen af Qullissat 1972, den sproglige opdeling i folkeskolen frem til hjemmestyrets indførelse, G60-politikken, de aktuelle sociale forhold for børn og unge mv. MF Aaja Chemnitz Larsen pegede særligt på behovet for en undersøgelse af forløbet omkring og grundlag for adoptioner af grønlandske børn til danske familier før adoptionsloven i 1976. Statsministerens undskyldning gav anledning til en kortere debat om Grønlands Landsråds medvirken til forsøget, og om dette burde medføre, at Naalakkersuisut også fremførte en

undskyldning. Dette afvistes dog af naalakkersuisoq for sociale anliggender, Martha Abelsen, i et interview med KNR. Hun mente ikke, at der burde gives en undskyldning på grønlandsk side: *”Det ville ikke være korrekt, hvis vi på vegne af politikere, der for 70 år siden traf en beslutning, skal til at grave andre ting op.”*

### **Partisekretær dømt for blufærdighedskrænkelse**

Tidl. partisekretær i Siumut Mikael Petersen er 14. januar 2021 ved Sermersooq Kredsret blevet idømt 60 dages ubetinget anbringelse for fire forhold af blufærdighedskrænkelse. De omhandlede forhold har fundet sted på Siumuts partikontor i perioden 2013-2018 og omfatter såvel verbal som fysisk chikane.

Sagen blev første gang kendt i slutningen af februar 2020, efter at personlige klager til partiledelsen fra 10 kvinder med tilknytning til Siumut kom til offentlighedens kendskab. Mikael Petersen stillede sig helt uforstående over for anklagerne, men medgav, at man altid havde haft en 'bramfri' omgangstone i partisekretariatet. Han fandt endvidere sexuelt ladet fysisk berøring 'motiverende'. Heroverfor stod udsagn fra klagerne, herunder MF Aki-Matilda Høegh Dam, som i et Facebook-opslag bl.a. skrev: *”På grund af angst kunne jeg ikke sige noget længe. Jeg hører jo ofte, at han har så stor magt og nyder så meget respekt, at der ikke ville være nogen, der ville tro på mig, og at han ville ødelægge mit liv, hvis jeg sagde noget”*. Forholdene blev politianmeldt i maj 2020.

Sagen medførte i foråret 2020 en bred debat om den passive accept af sexchikane i det politiske liv og i samfundet som helhed. Mikael Petersen trak sig som partisekretær for Siumut i marts 2020 efter at være blevet fritstillet fra stillingen. 1. april 2020 blev han ansat som partisekretær i Partii Naleraq. Partii Naleraq har dog meddelt, at han ikke længere er ansat i partiet.

Blandt vidner for de forurettede i retssagen var en række fremtrædende medlemmer af Siumut, bl.a. formand for Inatsisartut Vivian Motzfeldt og medlem af Inatsisartut Doris J. Jensen. Der blev ved domsafsigelsen lagt vægt på, at Mikael Petersen havde misbrugt sin magtposition, og at han i tidligere udtalelser havde indrømmet at have brugt fysisk berøring som 'motivation'.

Mikael Petersen (f. 1956) var medlem af Landstinget/Inatsisartut for Siumut 1987-1991 og 1995-2005. Han var landsstyremedlem for sociale anliggender og arbejdsmarked 1997-2002 og landsstyremedlem for erhverv og råstoffer 2002-2003. Han var ansat som partisekretær i Siumut 2006-2010 og 2014-2020.

Mikael Petersen har anket dommen til Grønlands Landsret. Der er endnu ikke fastsat dato for ankesagen.

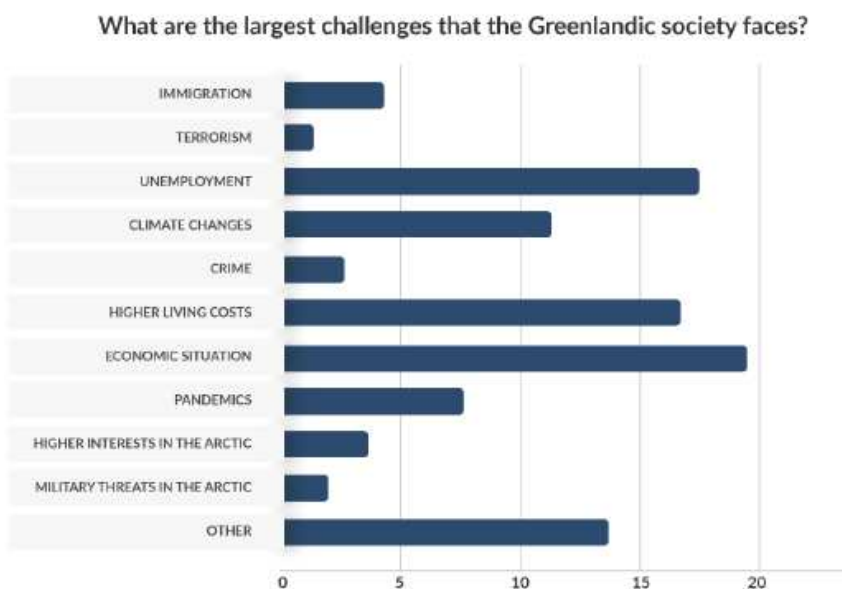
### Undersøgelse af befolkningens holdning til udenrigs- og sikkerhedspolitiske emner

Ved et arrangement på Grønlands universitet Ilisimatusarfik 18. februar 2021

præsenteredes resultater fra den første repræsentative spørgeskemaundersøgelse af den grønlandske befolknings holdning til udenrigs- og sikkerhedspolitiske spørgsmål.

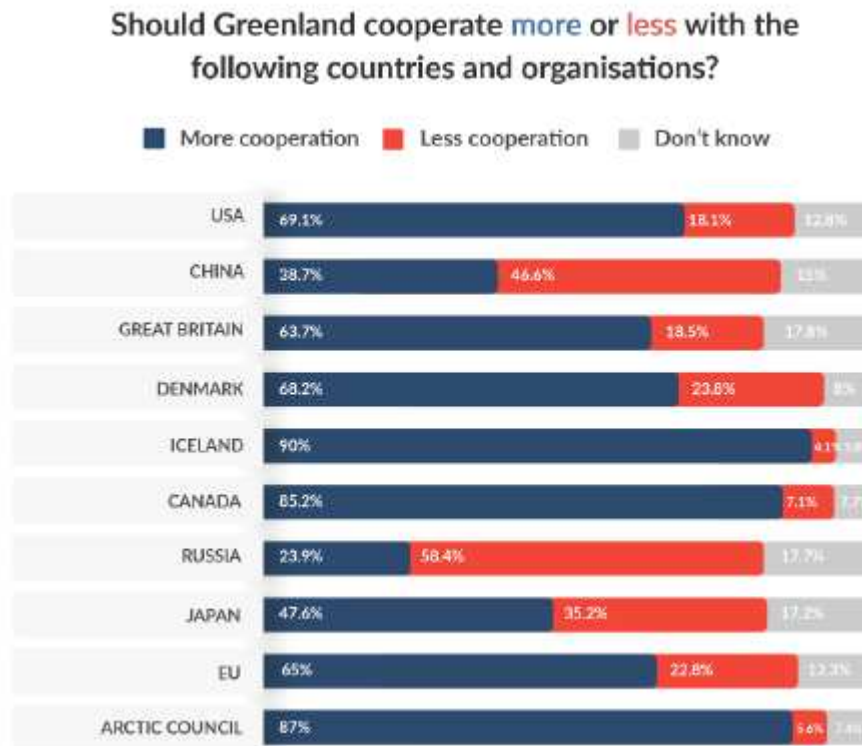
Undersøgelsen er finansieret af Konrad Adenauer Stiftung (KAS) i samarbejde med Ilisimatusarfik, og den er gennemført som telefoninterviews med 704 repræsentativt udvalgte borgere i Grønland. Lignende undersøgelser på initiativ af KAS er gennemført i Norge og Island.

Overordnet fremgår det af undersøgelsen, at det er de nære emner, der optager befolkningen mest. Den stigende internationale interesse for Arktis, militære trusler og terrorisme blev vurderet som mindst påtrængende:





På spørgsmålet om, hvilke lande og organisationer, Grønland bør samarbejde med, tegner undersøgelsen et klart billede af opbakning til et styrket arktisk samarbejde. Der er stor tilslutning til samarbejde i Arktisk Råd og med nabolandene Canada og Island. Der er endvidere massiv opbakning til NATO, som 75,5 pct. ser som en positiv alliance.



*Kilde: KAS/Ilisimatusarfik*

Undersøgelsen omfatter en række spørgsmål om befolkningens syn på Grønlands samarbejde med stormagterne USA, Kina og Rusland. Besvarelserne af disse spørgsmål var ikke helt entydige. Ift. USA ønsker 69 pct. overordnet mere samarbejde, Adspurgt om, hvad der er vigtigst i relationen til USA ønsker omkring 53 pct. dog et klarere standpunkt i udenrigs- og sikkerhedspolitiske spørgsmål mens kun 40 pct. vægter bedre økonomiske relationer. Hertil kommer, at omkring 82 pct. er imod at følge USA politik over for Kina.

If. Kina ser 53 pct. Kinas øgede globale indflydelse som positiv, mens 47 pct. ser den som negativ. Samtidig er omkring 68 pct. imod udenlandske investeringer fra Kina, mens 32 pct. er for, og overordnet ønsker omkring 47 pct. mindre samarbejde med Kina mens 39

pct. ønsker mere samarbejde. Adspurgt hvad der er vigtigst i relationen til Kina vægter omkring 54 pct. bedre økonomiske relationer, mens kun omkring 33 pct. ønsker et klarere standpunkt i udenrigs- og sikkerhedspolitikken.

I forhold til Rusland er der et mere entydigt billede af, at den grønlandske befolkning overordnet ønsker mindre samarbejde med Rusland (omkring 58 pct.) og vægter et klarere standpunkt over for Rusland i udenrigs- og sikkerhedspolitikken (59 pct.) frem for bedre økonomisk samarbejde (25 pct.).

Generelt er der et positivt syn på udenlandske direkte investeringer (FDIs) i befolkningen (58 pct.), mens kun omkring 5 pct. er negative.

Forskerne lagde vægt på behovet for finansiering for at kunne følge udviklingen over tid, samt behovet for at gå mere i dybden med udvalgte problemstillinger.

Det oplystes ved præsentationen, at de gennemførte interviews også omfattede spørgsmål om holdningen til selvstændighed i Grønland. Resultaterne vedrørende dette spørgsmål forventes publiceret på et senere tidspunkt.

### **Ingen kommunal markering af Hans Egede-jubilæum**

Kommunalbestyrelsen i hovedstadskommunen Kommuneqarfik Sermersooq har besluttet at aflyse markeringen af 300-året for Hans Egedes ankomst til Grønland i sommeren 2021.

Hans Egede (1686-1758) var en norsk præst, som kom til Grønland i 1721. Hans oprindelige hensigt var at opsøge og reformere de nordboere, som man formodede stadig beboede Grønland, men som der ikke havde været kontakt med siden 1400-tallet. Egede fandt ingen nordboere, men grundlagde i stedet missionen blandt inuit. Af denne grund kendes han som ”Grønlands apostel”.

Der blev i sommeren 2020 udøvet hærværk mod den prominent placerede statue af Hans Egede i Nuuk. Statuen blev overhældt med rød maling og påmalet inuitsymboler og ordet

DECOLONIZE. Hærværket gav anledning til en bred debat om afkolonisering, forholdet til Danmark, dansk overherredømme, kultur og traditioner, Hans Egede som kolonisator og om statuens placering. Kommuneqarfik Sermersooq iværksatte en digital afstemning om statuens fremtid, og et stort flertal ønskede, at statuen skulle bevares på den nuværende placering.

Kommunen havde afsat 2,7 mio. kr. til at fejre 300-året. Kommunalbestyrelsen har besluttet, at disse midler i stedet skal anvendes til en markering af Nuuks 300-års byjubilæum i 2028. Hans Egede spørger dog stadig i disse planer, idet Nuuks grundlæggelse regnes fra det tidspunkt, Hans Egede flyttede fra det første bosted på Håbets Ø til det, der nu er Nuuk.

Borgmester Charlotte Ludvigsen har til KNR radioavis udtalt, at kommunens ny planer ikke skal forhindre andre i at markere jubilæet: *"Jeg forstår godt dem, der gerne vil arrangere noget. Det kan være kirken eller museet eller andre. Det må de gerne. Det er helt i orden. Jeg synes bare, at både før og i løbet af de her 300 år har der jo været inuitter her. Og vi har udviklet os rigtig meget i løbet af de her 300 år. Hvis vi fejrer Nuuks grundlæggelse i 2028, kan vi også fejre vores overlevelse og vores udvikling. Det kan vi være stolte af - at vi har en stærk befolkning, som har overlevet og stadigvæk har vores kultur, traditioner og værdier som grønlandere."*



Mikaela Engell